

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.



1898 teljes

Felelős szerkesztő:

Kóródy Péter dr.

Szerkesztőtársak:

Bálinth György.
Péter János dr.

Wagner Sándor.
Zlamál Ágoston.

HUSZONEGYEDIK ÉVFOLYAM.

A TÁRSULAT TULAJDONA.

2901



GYULAFEHÉRVÁRT.

Nyomatott Papp Györgynél, a püsp. lyc. könyvnyomdában.

1898.

TARTALOMJEGYZÉK:

I. Önálló cikkek.

Az erd. egyházmegye hódoló felirata XIII. Leó Pápához	1.
Hozzászólás (a neveléshez) Emmerlingné	9.
Az elállamosított kincstári iskolák Kovács Gy.	11.
A század vége B. Gy.	17.
Tartozás a belső-szomoki esperesi körület történetéből	
Kovács Gy. 18, 42, 51, 109, 115, 155, 164, 178, 186,	211,
233, 241, 251, 266, 275, 290, 315, 322, 330, 339, 370,	395.
Főpásztori körlevél	26.
A mi püspökiünk	33.
Az ifjúsági és népkönyvtárak befolyása a vallás-erköl-	
csös életre. Auguszta Imre	34.
Szellemi proletárok. Csirbusz Géza dr.	41.
XIII. Leó Gusztáv püspököknek	49.
Memoriale pro promovendo cu tu ss. Cordis	50.
Kongrua Gütther Antal	57.
A gyergyói kepezszabályzathoz.	58, 67.
Mire tanít a király a tíz szobor által Imets F. Jákó	65.
A pápaság ereje és hatásai Bálinth Gy.	73.
XIII. Leó pápa husz éves kormányzása.	Imets F.
Jákó	75, 82, 91, 98.
A magyar szabadság jubileuma Kovács M.	81.
Unio Erdélylei	79.
Testi büntetés a német iskolákban Mala	93.
Keresztény politika	97.
Szociális kérdés tárgyalása szent beszédekben	99.
Unnepélyes hódolat Jézus Krisztusnak (Főpásztori kör-	
levél)	105.
A tanító. Takó János	107.
Resurrexit	113.
Buzdítás népkönyvtárak felállítására (Főpászti. körlevél.)	121.
Zsidó- és Magyarország Imets F. Jákó	122, 131.
Az ifjúság testi neveléséről Wagner S. 124, 138, 146, 154.	
Elnöki megnyitó az erd. Státus Társainak kongresszusán.	
Erdélyi K.	129.
Ünnepék után. Körödy M.	137.
A legényegyesületekről Csirbusz G.	145.
Hódolat Jézus Krisztusnak	153.
A népiskola a középkorban Zlamál A. 147, 166, 172, 198.	
Főpásztori körlevél	161.
Egy képviselőt megverték. B. Gy.	169.
Csik-Somlyon	177.
Nehéz napok	185.
A latin fajok állítólagos hanyatlása	193.
Az iskola és a társadalom Spaller J.	194.
A nagy vakáció	201.
Főpásztori körlevél	209.
A kereszténység jubileuma Magyarországon Csiky M.	217.
Az angolszász nevelés. Péter János dr.	218, 226.
A jövő parlamentje	225.
A keresztény egyházatyák művei a középiskolában	
Számek Gy. dr.	249.

Még mindig sok a baj (Paed. elmefut.) Sándor D.	lap.
252, 259, 268, 273, 283.	292.
Nagyasszonyunk hazánk reménye. Kovács M.	257.
Sz. István napján. Csiky M.	265.
Papnevelőink	273.
Az iskola év kezdetén	281.
A pápaság supremáciája az allamban. Ucsnay J.	282, 289,
	308, 314.
Erzsébet királyné, W.	297.
Főpásztori körlevél (Erzsébet királyné halála alkalmából)	298.
Erzsébet királyné és a kiegyezés. Z. A.	299.
Népeimhez (ő Felsége leírata)	300.
Főpásztori körlevél (az ifjúság neveléséről)	306.
Mit tehet a tanító a vallásközöny ellen? Dr. Patássy	313.
Hódolat Jézus Krisztusnak	321.
Nyílt levél az egyetemi halgatók kath. körének meg-	
alkotása érdekében. Pál I.	329.
Az erd. r. k. Státus 25 éves működése	337.
A családi nevelés hiányai és az iskola. Bakó E. 340, 349, 363.	
Vallásosság és hazafiság. Péter J. dr.	353.
A parlament	361.
Hódolat Jézus Krisztusnak. Kovács Gy.	362.
Baththyány Ignác gr. erd. püspök, I.—t.	369.
Főpásztori körlevél	377.
Megnyitó az irod. társulat közgyűlésén. Ujfaluzy J. dr.	378.
Főpásztori körlevél	385.
A szent atyák. Szilveszter F.	387, 393.
Az átok	393.
Plutarchos nevelési elvei. Zlamál A.	402.
A tanító az iskolán kívül. Péter J. dr.	405.
A világ Világossága. Kovács M.	409.
Rorate coeli	410.

II. Tárcza.

a) Költemények.

XIII. Leó gyémántmiséje, Bálinth György	5.
A képmutató. Genesi István	20.
Magyar ifjak üdvözlő dala a pápához. Bálinth Gy.	53.
Szép vagy, ó szűz anya. Zalányi Ida	61.
Régi dal. Szemlér Ferenc	77.
Megnyugvás. Szemlér Ferenc	101.
A hitetlen. Genesi István	127.
Haza felé. Genesi István	134.
Üdvölet. Fejér Gerő	148.
Szülőföldem. Genesi István	181.
A legszebb rózsaszál. Zalányi Ida	188.
Üvöltve tombol a vihar. Zalányi Ida	221.
Fenyvesek között. Pál A.	263.
Kis kápolna. Pál A.	263.
Erzsébet királyné. Bálinth György	300.
Ószikák. Pál A.	309.

Dalok. Emmerlingné	316.
Ima Szent Imréhez. Szemlér Ferenc	357.
Veszprémi jelenet. Fejér Gerő	389.
Özvegy asszony karácsona. Bálinth György	413.

b) Prózák

A renaissancekori műveltség hatása Magyarországon. Péter János dr.	13 21. 28. 36.
Az anyaság, franciából Tauber Kornél	44.
Naplójegyzetek. Schwarzel Adél	53. 61.
A három gyöngy, franciából Prokapek Sámuel	70. 84.
Szomszédaim, x . . . y	94.
Béla szociálista lett, x . . . y	101.
Husvét a Székelyföldön. Mala	114.
Husvét, —r—f	117.
A megtorlás. ford. Z. A.	142. 149.
Pünkösti búcsú Csikban. s.	170.
A mi püspökünk. R. D. T.	188.
Ürnapja Rómában. Romanus	197.
A jó anya gyermekének második örangyala. Schwarzel Adél	204. 213. 221.
Képek a katakombákból. Romanus	229.
Alle tre Fontane. Romanus	236.
Képek egy fiatal papnak életéből	244. 277.
A Monte Pincion. Romanus	270.
„És a pápának még volna oka panaszra?” Romanus	284.
Az olasz Svájc. Székely István	293.
A királyné és a magyar nyelv. Mela	300.
A dikciózásról. Póstás	310.
Mado nna ünnepe van ma. Romanus	317.
Népieskedés. Círusz Géza dr.	323.
Utításkamból, —r—r—	324. 332.
Kolostárszinyából, l—t.	341. 358.
Camaldoli. Romanus	364.
Haltottak napján Rómában. Romanus	373. 390.
Utínaplómból, Schwarzel Adél	396. 406.
A karácsonyi ünnepkör a nép szokásaiban —r—r—	411.
1848. december 25. Kolozsvárt —l—	414.

III. Különfélék.

A hét + (Wagner) 4, 13, 19, 27, 35, 44, 60, 69, 100, 110.	
A gyulafehérvári főgymnasium hódolata a pápához	76
Tanári kongressus Kolozsvárt	123. 133.
A magyarországi róm. kath. tanítók segélyalapja	141.
Ad limina	147.
Kalászat a tudomány mezejéről. Kóródy E.	167.
Hódolat Jézus Krisztusnak	171.
Az örökös imádás létesítése	172.
Teendőnk a szocializmus ellen	181.
Kalászok	187.
Énekelhetünk-e nagy mise alatt magyarul. Falusi	195. 202.
Sz. Alajos napja Rómában. Romanus	220.
A templom és a lelkes pótadója	227.

Az erd. r. kath. Státus középisko'ái. Ma'la	228, 234, 242.
	260, 269.
Lelkigyakorlatok Csik-Somlyón	243.
A Szent Ferenc-rend reformja	254.
Felolvasás	261.
Lelelgyakorlatok Gyulafehérvárt	276.
Az erd. r. k. Státus közgyűlése	245.
Sz. misszió Cskmegyébe	356.
Az örökimádás tempoma	371.
Püspök a tanítók között	372.
Kalocsa—Budapest, Fejér G. dr.	403.
Az örökimádásról	404.

IV. Könyvismertetések.

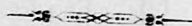
Kádár Pali +	8.
Magyar könyvtár +	8.
Szűz Mária Virágoskertje	40. 152.
November hava	40.
Nyolcz nap a Szentföldön	40.
Országos Néplap	48.
Katholikus Hitvéde mi Folyóirat	48.
Társulati Értesítő	48.
Fázmány F. Osszes Munkái	80.
Nemzetünk Nagy Költői	104.
Királyi kegyelet nemzetünk nagyjai iránt	119.
Magyar Szemle Emlékalbuma	119.
Szilvec L. legújabb műve	184.
Pázmány P. Osszes Munkái, Péter János	191.
Gyászszertartás	200.
Sz. István Társulat	201.
Legszébb és legalkalmasabb vizsgálati ajándék	200.
Aquinoi Sz. Tamás Életrajza	205.
Borromaeus	248.
Cramer: Az apostoli lelkipásztor	255.
A felnöttek katekizmus	264.
Loretto, az új Názareth.	303.
A ko oszmonostori konvent levéltára	312.
Énekelj-tek az Urak	320.
Henning: Egyházi Énekek. Ism. Resch	335.
Fejér: A bűnök megkülömböztetése faj és szám szerint. Ism. Sz.	344.
Resch: Ecce Sacerdos Magnus	400.
Számord: Kicsinyek Ahitata Ism. M.	400.

V. Társulati ügyek.

Jegyzőkönyv a jan. 12. választ. ülésről	31.
Jkv. a máj. 4-iki választmányi ülésről	151.
Jkv. a szept. 20-iki választmányi ülésről	319.
A nov. 23-iki közgyűlés jegyzőkönyve	381.

VI. Napi események.

Minden számban.



KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:

Égész évre	4 frt
Félévre	2 .
Negyedévre	1 .

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szerkesztési részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.

Az erdélyi egyházmegye hódoló felirata XIII. Leó Pápa ő Szent-ségéhez gyémántmiséje alkalmából.

Beatissime Pater!

Hac die solemni, qua Tibi divina bonitas sexagesimo iam anno coeleste mysterium altaris pro salute totius mundi offerre concessit — ego episcopus, clerusque mihi commissus, fidelesque mei charissimi profundissima reverentia ad pedes Tuos provoluti, Tibi ex corde pleno gratulamur de tanto divinae elementiae argumento, simulque vota nostra ardentissima proferimus Tibi Christi Salvatoris Nostri in terris Vicario.

Fideles mei monsum Te viderunt et Tamen noverunt et Te super omnes venerantur mortales, cum sciant Te summum esse Pastorem tercentorum millionum, qui vocem Tuam eum Christi vocem audiant.

Procul es a nobis, et tamen notum omnibus Te duodecimum lustrum sacerdotii celebrare et cum totius orbis terrarum iubilantibus et ipsi jubilant.

Noverunt Te hominem quidem, ast plus quam hominem, quia Omnipotens et Rex gloriae in manus Tuas deposuit claves regni coelorum solvendi ligandique divinam potestatem.

Noverunt Te mortalem esse, ast supernaturale in Te venerantur elementum, quo divina et immortalia ad salutem nostram operaris.

Stupentes mirantur, non dari phaenomenon, utcunque mirabile illud sit vel cuiuscunque momenti, quod adeo celeribus suavibusque alis pervolare totum quiret orbem ad dissitissimas usque insulas oceani, quam solemnitas pervolat a Te celebranda; — nova sane in firmamento si fulgida apparerent astra, non adeo commoverent hominum animos, quam ubi auditur Christi Vicarium diem agere sibi charissimum.

Szentséges Atya!

Ezen az ünnepi napon, melyen az isteni jószág Neked megengedte, hogy áldozó-papságnak már hatvanadik évében mutathassad be az egész világ üdvéért a szent mise-áldozatot, — én mint főpásztor, a reám bízott papság és szeretett híveim a legmélyebb hódolattal borulunk lábaid elé; s míg egyrészt az isteni kegyelem ily fényes bizonyítékának láttára Téged szívünk mélyéből üdvözlünk, másrészt legforróbb üdvkívánatainkkal járulunk Eléd, mint Üdvözítő Krisztus Urukuak földi Helytartója elé.

Híveim még nem láttak ugyan Téged, de mégis ismernek; hiszen Téged mindenek fölött tisztelnek mivel tudják, hogy Te vagy legfőbb pásztora háromszáz millió hívőnek, kik szavadat Krisztus szava gyanánt hallgatják.

Távol vagy ugyan tőlünk és mégis mindnyájan tudjuk, hogy áldozó-papságnak hatvanadik évfordulóját üled s az egész földkerekségen ünneplőkkel híveim is ünnepelnek.

Híveim Téged embernek ismernek ugyan, de embernél tökéletesebbek tartanak; mivel a Mindenható s a dicsőség királya a Te kezébe tette le a menyek országának kulcsait s a föloldozás és megkötés isteni hatalmát.

Híveim Benned a balandó embert látják ugyan, de hódolattal tisztelik Benned azt a természetfölötti erőt, a melylyel égi és halbatatlan kincseket eszközöl ki a mi üdvösségünkre.

Híveim esodálva bámulják, hogy nincs jelenség, legyen az egyébként bármily ámulatot keltő és bármily fontosságu, a mely a földkerekségét el az oceán-
nak legfélreesebb szigetsoportjáig oly gyorsan és oly

Verè vel per hoc clarissime nobis patet, quid sit Ecclesia catholica a Christo fundata, quidque illa mirabilis unio et unitas fidei et amoris, quae nationes diversissimas cum membra unius corporis coniungit, et quanta sit illius dignitas, cuius vel recordatio suavissimo gaudio corda replet omnium, et pro cuius prosperitate oculi et manus ardentissima ad coelum tolluntur oratione.

Agnosimus Te revera **columnam esse veritatis**, paratum ipsam vitam millies sacrificare, sed non veritatem.

Agnosimus Te **columnam esse fortitudinis**, timere, quia correre nesciam, cum Tibi ex ore Verbi Incarnati pateat, coelum et terram potius pereundum, et cum terra thronos altissimos, et firmissimos, quam vel iota unum aut apex dogmatum fidei vel praeceptorum moralitatis perat.

Agnosimus Te **focum esse amoris illius**, quem hausisti ex corde divini Salvatoris, quique Tibi indidit, ut commovearis ad levissimam filiorum tuorum miseriam, et flere debeas cum flentibus sicut et gaudere novisti cum gaudentibus; ut ad exemplum Incarnatae Misericordiae oberrantes oves magno dolore advertas patienterque per annos expectes reditum earum ad ovile pacis et beatitudinis neve deterrearis per indifferentem et obstinatum animum, verum derisus, contemptus, proditus, magis accendaris ad vehementius amandos eos, quos adeo dilexisti et ingratos invenisti.

Tu es ille, per quem Filius Dei unitatem in lam effici desiderat, quam in ultimo vitae suae momento multo praecipue flagitabat „*ut sint unum, sicut et nos*“ (Joa. 17, 11.) ut in unam familiam congregarentur, qui sibi prius iniqua mente occurrerunt, sint nunc in principiis, uni in eodem fine prosequendo, uni in totius vitae ratione, velut membra unius familiae dilectissima.

Santissime Pater! fideles mei, circumsepti elementis maxime divergentibus, hanc unitatem nunc mecum ex toto corde exoptant; experiuntur enim oculisque clarissime vident, sine catholicismo misere ipsum ruere Christianismum, ubique enim cernitur sopor mortis, ubi catholica non fulget veritas, ubique in frustra divulsae iacent aridi et infructuosae, quia deest, qui unitatem tueatur; — ruere cum catholicismo ipsam vitam socialem, quae sine auctoritate et libertate existere nequit; suprema vero Tua auctoritate sublata, quamlibet ruere auctoritatem compertum est, et sublata libertate servitus, quae tyrannus hominum et passionum, subsequitur.

Tibi vere, et Praedecessoribus Tuis ingentibusque eorum sacrificiis debemus, quod adhuc vivere, fidemque aliqua libertate profiteri vobis liceat; magna enim series Pontificum libenter suam in exilio sacrificabant libertatem, ut nos libertate gauderemus. Ideo toto corde, et omnibus viribus amplectimur columnam illam firmissimam, quae sola humanae societatis libertatem salvam inconcussamque continere valet.

Probe perspicimus, in hac unitate sola consistere nostram salutem. Teste enim Paulo: „*Unum corpus et unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus et Pater omnium, qui est super omnes et per omnia et in omnibus nobis.*“ (Ephes 4, 4.) Sicut enim radix a sole divulsus lucere desinit; ramus ab arbore abscissus emoritur; rivus a fonte separatus paludis instar putrescere debet: sic et nos, non intime coniuncti cum Christi Vicario, ad exemplum fratrum

édes örömet fakasztva járná be, mint épen a Te örömbönped; sőt ha az égboltozaton új és ritka fényességű csillagok tűnnének föl, még azok sem hatnának inkább az emberek lelkiletére, mint hat azon örvendetes hír, hogy Krisztus Urunk földi Helytartója legfőbb örömuapját tünepeli.

Es ime már ez által is egészen nyilvánvalóvá válik előtünk, hogy mi a Krisztus Urunk által alapított Egyház, mi a hitnek és a szeretetnek az a csodálatos egysége, a mely a legkülömbözőbb nemzeteket egy testnek tagjaiként köti össze s hogy mily fennséges a méltósága az Egyháznak, a melyre való pusztá emlékezés is kimondhatatlan édességű örömmel tölti el mindnyájunk szívét s a melynek jólétéért buzgó imádság közt emeljük ég felé szemünket, szívünket egyaránt.

Megösmérjük, hogy Te vagy igazán az **igazság oszlopa**, ki kész életét ezerszer is áldozatul hozni, de az igazságot soha.

Megösmérjük, hogy Te vagy az **örösség oszlopa**, ki mivel soba össze nem rokadhat, nem is fél; hiszen a testté lett Ige biztosít, hogy előbb ég és föld elmúlnak s a földdel egyetemben a legfényesebb és legszilárdabb királyi trónok, semhogy a hitnek tanaiból vagy az erkölcs szabályaiból egy betű vagy bár egy pont is megsemmisüljön.

Megösmérjük, hogy Te vagy **örző ápolója annak a szeretetnek**, a melyet isteni Megváltóknak szívéből merítettél, ki egyuttal szívedbe öltötte, hogy gyermekeidnek legkisebb nyomorán is résztvevően osztozzál s hogy ép úgy sírj a sírókkal, mint a hogyan örvendezni tudsz az örvendzőkkel; hogy a megtestesült Igalom példájára mely fájdalom közt ugyan, de figyelemmel kísérel a tévelygő jahokat s bár éveken át, de türelemmel várjad azoknak a béke és boldogság hajlékába való visszatértét, hogy vissza ne riaszszanak a közönyös és megátalkodott lelkek, sőt kigúnyolva, megvetve, ellenségeidnek martaléklul dobva annál forróbb szerettel öleljed magadhoz azokat, kiket lángoló szereteted mellett mégis hátátanoknak tapasztalsz.

Te vagy az, ki által az Isten Fia azt az egységet kívánja létesíttetni, a melyért életének végső óráiban oly nagyon könyörgött: „*hogy egygyé legyenek, mint mi vagyunk*“ (Ján. 17, 11.), hogy egy tűzhely köré gyűljenek egybe mindazok, kik előbb ellenséges érzülettel viseltettek egymással szemben, hogy legyenek egyek az elvekben, egyek ugyanazon egy célra való törekvésben, egyek az egész élet helyes elrendezésében ép úgy, mint egy családnak egymást forró szerető tagjai.

Szentséges Atya! Hívem, kik a lehető legkülömbözőbb elemektől vannak körülveve, ezt az egységet velem együtt szívök mélyéből öhajják; tapasztalják ugyanis s saját szemökkel a napnál világosabban látják, hogy a katolikus vallás nélkül maga a kereszténység is nyomorultan vész el, hiszen mindenféle a halálhoz hasonló álumban szunyadnak hol nem világol a katolikus igazság, — mindenféle darabokra szaggatva kiaszottan és gyümölcstelenül bevernek, mivel hiányzik az, ki az egységet fenntartsa; látják, hogy ha a katolikus vallás kivész, vele együtt maga a társadalmi rend is megsemmisül, hiszen ez tekintély és szabadság nélkül fennállani nem képes; már pedig a tapasztalat igazolja, hogy ha Szentséged legfőbb tekintélyét elvetik, minden más tekintély is megdől, — ha meg szabadságát verik békóba.

nostrorum errantium vitam pro coelo vivere desineremus, et de gloria aeterna actum foret; quis enim praemium a Christo, Rege gloriae dardum attingere valebit, qui avulsus a Christo vivat? Peregrini saepe foremus, imo hostes — ipso Christo teste: „qui non est mecum, contra me est, et qui non congregat mecum, spargit.“ (Mtb. 12, 30.)

Gratulamur nobis de magna illa gratia quod filii huius regni divini, iam per 18 saecula firmiter in continua persecutione iam rabie consistentis, esse nobis liceat; quod sub umbra illius arboris, ex minimo ortae semine, sed ramos modo per totum terrarum orbem diffundentis commorari, et de fructibus ejus beatissimis vesci fas sit.

Libenter Tibi, Beatissime Pater promittimus, nos in hac unitate persistere velle ad mortem usque, scientes ex verbis S. Cypriani: Deum non posse Patrem illorum esse, qui Ecclesiam non matris instar habent.

Ast promittimus etiam nos, oratione multa, bonoque vitae exemplo et charitate patienti in fratres nostros errantes — eo allaboratos, ut eos ad obediens iam filialem Tibi. Patri amatissimo praestandum commovendo, ad Cor divinum et salutem aeternam reducamus; probe enim scimus, hoc esse mandatum Christi, ut nos invicem diligamus, sicut ipse dilexit nos: hanc esse legis Ejus essentiam, ut sit inter nos cor unum et anima una, sine qua cordis dispositione, teste Paulo, nec fides, quae montes transterre valet, nec bonorum in pauperes distributio, nec ipsum martyrium prodesse possit.

Videmus Te, Sanctissime Pater nimium dolentem in his calamitatibus, quibus Ecclesia mater nostra ab ipsis suis filiis et filiabus undique opprimitur. Portae inferi nova rabie novisque artibus oppugnant corpus Christi mysticum, cuius caput visibile in Te veneramur. Magna ve ut mare est contritio matris nostrae proin et Tua, Beatissime Pater, ob odium, malitiam et amentiam eorum, quos Ecclesia enatritiv et exaltavit. Vere, sicut Christus ita et Tu eius Vicarius, felle potaris et aceto ad praesens usque momentum!

Ast hoc Tibi sit solatio, nos in hac contritione Tua — non esse irascensatos. Lugemus Teum, sed et pugnabimus Teum. Vindicabimus fidem nostram, quam a Christo Salvatore Te nuntiante accepimus; pugnabimus uia cum Martyribus, qui pro hac fide conservanda bona terrera omnia, vitam ipsam et sanguinem dederunt; in eo erimus, ne quis nostrum audeat dubiis, sannis, re dicam blasphemis, limpidas illas saepe doctrinas: quas turtare quibus cultissimi omnium tenentur simi sum erga altora scdavit, et minus culti levamen solmerque inde hauserunt.

Pugnabimus pro salute nostra aeterna, quam hostes nostri calumniis in Ecclesiam prolatis, aut insanis doctrinis fidem nostram subvertente conando, nobis eripere et aditus ad fontes vitae destruere adlaborant, ut a pascnis salutariibus in deserta iniquosa seducamur, ubi amissa aeterna beatitudine, miseria temporalis et aeterna nobis aqua ac ipsis obveniat.

Benedic nostris conaminibus Sanctissime Pater! et in precibus Tuis efficacissimis commenda me Christo Salvatore, clarumque meum et fideles mihi commissos, qui per saecula ingentia passi, fidem hucusque firmiter custodierunt, ut semper magis cognoscamus Deum et quem misit Jesum Christum et persuasum habeamus non esse salutem in alio nomine, nisi in nomine Domini Nostri Jesu Christi, et in Eius una, sancta catholica et apostolica Ecclesia.

Albae-Carolinae, festo Expectationis Partus B. V. M. a. 1897.

Sanctitatis Tuae

humillimus et obsequentissimus filius
Gustavus Carolus Majláth
episcopus Transsylvaniensis.

akkor szolgátság lép helyébe, mely az embereket a zarnok-ság s a szenvedések igájába görnyesztli.

És igazán, Neked, elődeidnek s azok tetemes áldozatainak kell köszönnünk, hogy még eleddig élhetünk s hitünk-et valamelyes szabadsággal vallhatjuk; a pápák közül ugyanis vajmi sokan számkivetést választva áldozták tel szabadságukat, hogy mi nyerhessünk szabadságot. S ép' ezért teljes szívünköl és minden erőnköl karoljuk át az örökké szilárd oszlopot, a mely egyedül képes az emberi farsádalom szabadságát sértetlenül és rendületlenül fenntartani.

Átlátjuk tisztán, hogy egyedül ezen egységen alapszik a mi üdvösségünk. Mert mint szt. Pál mondja: „Egy test és egy lélek, a mint hivatástoknak egy reményére vagytok hivatva. Egy az Ur, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten és mindenek Atyja, ki mindenek fölött vagyon, és mindeneken és mindnyájunkban.“ (Efer. 4, 4—6.) Valamint ugyanis a nap-tól elvált sugár világotni megszűnik; a fáról lemetszett ág kihál; a forrástól elzárt patak víze — mint a mocsáré — elposványosodik: ép' úgy mi is, ha nem vagyunk Krisztus Helytartójával szorosán egyesülve, tévelygő testvéreinkként megszűnnénk az égert élni s örök üdvösségünknek vége volna; mert hiszen ki remélheti, hogy Krisztus Urunktól, a dicsőség Királyától megígért jutalmat el fogja nyerni, ha Krisztustól elválva él? Krisztusra nézve teljesen idegenek volnánk, sőt ellenségei, mert Krisztus Urunk maga mondja: „A ki nincs velem, ellenem vagyon; és a ki nem gyűjt velem, szétszór.“ (Máté 12, 30)

Szerfölött örvendünk tehát azon nagy kegyelemnek hogy fiai lehetünk Isten ezen országának, a mely már 18 évszázon át állandóan tartott dühös üldözések közepette szilárdan fennáll; hogy azon fának árnyékában élhetünk s azon fának üdvözítő gyümölcseivel táplálkozhatunk, a mely ugyan a legkisebb magból sarjadzott, de ma már ágait az egész földkerekségre terjeszti ki.

Szentséges Atya! Örömmel fogadjuk meg, hogy mi ezen egységben kívánunk halálunk órájáig megmaradni, hiszen jól tudjuk szt. Cipriánótól: Nem lehet Isten azoknak az atya, kiknek az Egyház nem anyja.

De megígérjük egyuttal azt is, hogy sok imádsággal, jó példaadással s tévelygő testvéreink iránt való türelmes szeretettel oda fogunk munkálkodni, hogy őket a Veled mint szerettett Atyákkal szemben tartozó fiúi engedelmesség leróására bírva, az Üdvözítő szívének s az örök üdvösségnek visszanyerjük; mert nagyon jól tudjuk, hogy az Krisztus Urunk parancsolatja, hogy szeressük egymást, a mint Ő szeretett bennünket, hogy ez az ő törvényeinek lényege, hogy oralkodjék köztünk egy szív és egy lélek, hiszen a szívnek ezen erénye nélkül — mint szt. Pál állítja — sem a hit, mely pedig hegyeket is át bír helyezni, sem javainknak a szegények táplálására való szétosztása, sőt maga a vértanúság sem használ semmit.

Látjuk, Szentséges Atyja! —, hogy Téged mélyen szomorítanak azon csapások, a melyekkel az Egyházat, a mi édes anyáukát saját fiai és leányai mindenfelől szorongatják. A pokol kapui újabb dühvel és újabb fortélyokkal támadnak Krisztus titokzatos testére, melynek látható fejét Benned magasztaljuk. Nagy, miként a tenger, a mi édes Anyánknak s így Szentségednek is a fájdalma azoknak a

gyütlöklődése, goroszsága és dőre erőlködése miatt, kiket épen az Egyház nevelt és magasztalt fel. Igazán, mint egy-
kor Krisztus Urukat, úgy Téged is mint az Ő Helytartóját
— epével és ecettel itattak egészen a mai napig.

Szolgaljon azonban Neked vigasztalásodra, hogy ezen fájdalommal szemben mi nem vagyunk érzéketlenek. Szomorkodunk Veled, de Veled is fogunk harcolni. Vissza fogjuk vinni szent hitünket, melyet Megváltó Krisztus Uruktól ajkaid által nyertünk: harcolni fogunk a szent vértanúkkal együtt, kik ezen hit fentartásáért nem csak földi javakat, hanem életüket és vérüket is feláldozták; oda fogunk hatni, hogy senki közülünk ne merészelje akár kételkedéssel, akár gúnyolódással, vagy épen káromlással a tiszta hitnek azon mocskotalan forrásait felzavarni, a melylyel az összes idők legnagyobb szellemei az égiek után való szomjukat csillapították, a kevésbé műveltek pedig maguknak lelki megnyugvást és vigasztalást szereztek.

Harcolni fogunk örök üdvösségünkért, a melytől ellen-
ségeink — részint az Egyház ellen szórt rágalmaikkal, részint pedig azon törekvésükkel, hogy helytelen tanakkal hitünket feltorgassák — meg akarnak fosztani s elakarrják előlünk az élet forrásaihoz vezető utat zárni, hogy ily módon az üdvözítő legelőből azon járattlan és vizetlen földre csábítsanak, a hol — elveszítve az örök boldogságot — úgy reánk, mint reá,ok ideiglenes és örök kárhozat vár.

Aldd meg Szentséges Atya! a mi törekvéseinket s hathatós imáidban ajánlj Krisztus Uruknak engem. pap-ságomat s a reám bízott hiveket, kik bár sok évszázaton át szenvedtek szent hitükért, de azt mindaddig szilárdul megtartották, hogy mindinkább jobban ismerjük meg Istent s a kit Ő küldött, Jézus Krisztust és hogy mindinkább győződ-
jünk meg arról, hogy nincsen más névben üdvösség, mint a mi Uruknak Jézus Krisztus nevében s az ő egy, szent, kato-
likus és apostoli Egyházában.

Károlyfehérvárt, Boldogasszonyunk várandóságának ünnepén, az 1897 évben.

Szentségednek

legalázatosabb és legengedelmesebb fia

Majláth Gusztáv Károly,
erdélyi püspök.

A hét.

A keresztény világ mindenfelé a béke ünnepét a betlehemi *Igazság* földi megjelenésének ünnepét ünnepli templomokban és meleg családi körben. Am voltak gonoszoktól elcsábított szerencsétlenek, kiknek az sem adatott meg, hogy legalább e magasztos és szent ünnepeken közeledjenek Krisztushoz. E szerencsétlenek az *agrár-szocialisták*. Az elcsábított népet, mely a vallástalanságnak törvénybe iktatása óta a kereszténél sem keres enyhülést és megnyugvást, lelketlen nemzetközi csavargók felcsődítették az ország szívébe, Budapestre, hogy teljesen megmételyezett lélekkel küldjék vissza az egyszerű munkás és földmivelő embereket, sze-

rény falvaikba. A sápadt, kiéhezett alakok mohón szívták magukba a veszedelmes eszméket, melyeket jól táplált, jól ruházott *prefferek* hirdettek. És az éhes népnek nem jutott eszébe, hogy az urias „elvtársak“ a piros pozsgás arcot, az elegáns öltözetet azokon a filléreken szereztek, melyekkel a szegény munkás családapák ébező családjuknak egy kis jobb falatot, didergő gyermekeiknek egy jobb ruhadarabot szerezhetek volna a szent ünnepekre. Az istentelen ámitók pedig tele szájjal ordították: *Nincs Isten! Nincs haza! Nincs tulajdon!* Szabad tehát a vásár, szabad a nemzetközi rablás, tolvajlás! Mi úgy bizzuk, hogy az ilyen veszedelmes embereket, kik a vallástalanság, a hazaárulás és a tulajdon elrablása mellett uyltau lázitanak, a hatalomnak lehetetlenné kellene tennie. De e helyett más történt. Állítólag a *rend* szövetségre lépett a *rendtelenség*gel.

A megszorult Bánffy szövetségelt a szocialistákkal a függetlenségi párt mozgalmának meghiúsítására. A Kossuth-párt provizorium ellenes népgyűlést akart tartani karácson másodnapján. Ezt a gyűlést a szabad szó országában törvényes eszközökkel meggátolni nem lehetett. De hit volt egy veszedelmes eszköz a *skandalum* színre hozása. Nem sokat tekeriáztak. Bánffy—Rudnayék a szocialistákat küldték az országos képviselők nyakára. A három jó barát — miként a függetlenségi elpanaszolták — a szocialisták, a kir. kormány és a rendőrség elérte célját: a népgyűlés fucsba ment. Vajon elérte-e? Nebéz reá felelni. Még e héten is vastag köd ül a politikai látóhatáron.

Kompromisszum, miniszterválság, alkotmányfelfüggesztés! Ezek a jelszavak töltötték meg a levegőt. Mit fog ezek közül a közel jövő érvényre juttatni? Ma még habár kevés idő van hátra — korán volna jósolni. A politikai pártok maguk sem tudják már, hogy mit csináljanak, milyen állást foglaljanak el. A függetlenségi párt, mely eddig ugyancsak verte a mellét az obstrakció mellett, már részben kezd lefujni. Néhányan nyiltan hangoztatták, hogy a vitát immár nem folytatják, nehogy Bánffynak megazerezzék azt az örömet, hogy majdan ország-világ előtt őket állítsa bünbakknak a törvényen kívüli állapotokért. Aligha nem pubuásnak, s aligha nem kompromisszumnak jele ez. Úgy látszik különben, hogy Bánffyra nézve mindegy. Ő csak kormányozni akar akár rendeletekkel, akár rendeletek nélkül. Reá eddig sem lehetett ráfogni, hogy törvények megsértéséből valami nagy lelkiismeretet csinál. Csak egy tanuk ki bizonyosan ebből a zavaros helyzetből: Bánffy minden egyéb jó lehet és alkalmas, csak a magyar miniszterelnökségre nem. Rövid uralkodása alatt megteremtette a törvényszegések korszakát, veszedelmes terjedésre segítette a szocializmust, megzavarta a hitéletet és . . . de nem mondunk többet róla, mert nincs elegetendő tertiink.

annyi bizonyos, hogy az ő esztendő az újtól nagyon de nagyon sötét és vastag lepel választja el. Mit fogunk látni a lepel felvonása után? Isten tudja!

+

T A R C A

XIII. Leo gyémántmisejekor.

Oh Róma, Róma csókolom porod
 És halmaidra si rom könnyemet.
 Melyet szememből ábitat fakaszt.
 A déli szél, a mely feléd lebeg,
 Vihar futását, a tűnő babot.
 Gyorslábú hirt, az elszálló sohajt. —
 Mind arra kérem, arra nógatom.
 Hogy elvigyék a lelkeim is oda,
 Honnan kiárad és hová megint
 Romolhatatlan visszafolydogál
 A bit világot-életető vize.
 Hol a galambósz türtü szent atya
Gyémánt-misére vesz kehelyt elő.
 A melylyel harvan éve áldozik.
 Hány hő fohászt, hány hü szivdobbanást
 Repit oda ez istenadta nap!
 És össze hány hívő zarándokol.
 Kiket egy szív, egy érzemény hevít:
 Hogy boldoguljon, éljen még soká.
 Gyémántmiséjü szent atyánk, LEO!
 Az ősz LEO, ki test szerint fogoly,
 De lelkileg, mint a királyi sas.
 Magas egekbe méri útjait:
 Ki bár fogoly, de messze hat szava.
 Messzébbre, mint ha végtelen vadont
 Tölt meg szavával égi háború . . .
 Elgondolom a lelkesült öröm
 Villanyfutása mint gyújt, mint ragad,
 Midőn malasztos ajka háladalát
 Bocsát az égnek s millió kebel
 Reménye, vágya egyesülve száll
 A kúpolák aranyos öblibe.
 Mint a meggyújtott tömjén-áldozat.
 Gondolkodom s nem értem a csodát.
 Ki búsan nyögte Labrador havát,
 Kinek hazája égető Perü,
 Kit vízi úton üldöz végzete,
 Ki sziklabérébe kutat untalan,
 Kinek világot mér meg láneseze,
 Ki, mint csiga a drága gyöngyöket,
 Véréből izzad életcseppeket,
 Ki lepkeként a himes réteken
 Csapong idétlen kedvtelés miatt,
 Kit önsanyargás, kínos éjjelek,
 Kit lelki kínok, bűn emésztének

Ki ember: mind, de mindeniknek ő
 Királya, édes atyja egyaránt . . .

Gondolkodom: e földi lét miért?
 A hir, szerencse csalfa álmait
 Komor való mi gyorsan tépi szét;
 A szív-hevület, tiszta ideák,
 Erény becsület, olykor kárba vész,
 Vad forgatag ez a világ csupán,
 Mely jót, gonoszt egy tömkelegbe von:
 S te rab vagy, itt a sors uralkodik.
 Aranyhegyekre visz, posványba fojt,
 De nyugtot, azt nem ad soha, soha . . .

Gondolkodom: az ember-elme, mint
 Silány bogárka fénye, pislogó;
 Hiv a sötétbe, de balútra visz,
 Ha a valóra nincs jobb mécsesed.
 Ez az igaz, amaz meg a hamis,
 Ez durva fából báb-istent farag,
 Az nem hisz Istent, egy örök valót,
 Kinek nevére térdet hajtana.
 Tudós, tudatlan téved egyaránt;
 Az emberelme átkos sorsa ez . . .
 Ki *ad irányt*, ki mondja meg mi az:
 Örök igaz, a tiszta szüz való?

Gondolkodom és elszorúl szívem,
 Ha látom a lét durva harcait:
 A cselvetést, az álnok su'togást,
 Kainnak bünet, a honárulást,
 És a nyomort, a hulló könnyeket,
 Anyátlan árva jajgatásait,
 Az üldözést, mit indít a kaján,
 A gögös elme bárgyu büneit,
 És a sebet, mit bütelen barát
 Hiszékeny szivre oly gyakorta vág, —
 A bünt, erényt, a mint együtt örök
 Csatára kelnek szünes szüntelen.
 Ki *menti hát* meg a *bukó erényt*,
 Ki szab határt a bűn győzelminek? .

Gondolkodom s a port megcsókolom,
 Mít ére lábad, ősz atyám, LEO!
 Hitem tanítja, lelkeim érezi,
 Hogy szikla vagy Te zugó ár között,
 Hová, *pihemi szál* az üldözött
 Hajós, ki révet nem talál sehol;
 Hogy szikla vagy, én rajtad *Antheus*,
 Leválva rólad elkapott levél,
 Melyet galádul tép a sors szele.
 Te nem töröd meg a repedt edényt.
 Te tudsz *szeretni*, mint Jézus tnda.
 Kinek e földön folytatása vagy. . . .
 Fogadj szivedbe, áldj meg engemet!

Bálinth György.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Lapunk olvasóihoz.** A mai számmal lapunk XXI. életévébe lépett. Eszerint négy lusztrum áll mögötte. Es ez kétségtelen bizonyítéka annak, hogy lapunkra az erdélyi részekben szükség van. Hisz széles Erdélyben nincs egyetlen lap, mely katolikus elvekért küzdene; de száz meg száz, mely a katholicizmust támadja. Közönyösök, érzéketlenek voltunk nagyon. Mi szolgáltatunk ki magunkat elleneink önkényének és támadásainak. Nem érdekelt bennünket saját ügyünk. Ideje, hogy felébredjünk! E lapszerkesztőit nem vezetni semmiféle érdek. Önzetlenül és elfogulatlanul fognak küzdeni az igazságért, a katholicizmus szent ügyéért nagymérvű másirányú foglalkozásaik mellett. Es e téren fáradságot nem fognak ismerni. Hanem mindent el fognak követni, hogy e lap irányító legyen a felvetett társadalmi kérdésekben s hogy valódi szellemi élvezetet nyújtson olvasóinak. El fognak követni mindent, hogy élénkséggel szerkesztve olvasóinak érdeklődését általudósítsa maga számára.

Kérjük olvasóinkat, hogy előfizetésüket megújítsák, lapunknak újabb barátokat szerezni sziveskedjenek. Az előfizetési feltételek lapunk első oldalán olvashatók. A szerkesztőség.

— Boldog Ujévet kívánunk tisztelt olvasóink és munkatársainknak!

— **A pápa gyémántmiséje.** A Mindenható különös kegye kíséri élete útján az anyaszentegyház látható fejét, Krisztusnak földi helytartóját. XIII. Leó Pápa, szentséges atyánk 1898. év első napján ünnepli áldozópapságának 60 éves fordulóját. Istennek nagy adománya, hogy gyenge szervezetben, szellemi tehetségeinek teljes épségében napról-napra még él a 87 éves szent aggastyán. Ez alkalommal miután a nagy hideg miatt a Szent Atya sz. Péter templomába nem jöhet le, Rómában úgy a külső ünnepek, mint a fogadások elmaradnak, és azokat február havában fogják megtartani.

— **Királyunk adománya.** Ő cs. és apostoli kir. Felsege, mint az Itálie írja, a Szentatyának egy dobozban 50.000 ranyat fog küldeni gyémántmiséje alkalmából.

— **Felolvasás.** Az Aquinói Szent-Tamás-Társaságnak e hó 4-én Budapesten tartandó közgyűlésén Vass Albert dr. tanár felolvasást fog tartani az „érzetek keletkezése és sorsáról”.

— **Kántortanítói kinevezés.** Kosztándi János Szent-Agotbára kántortanítónak nevezetett ki.

— **Az ünnepek.** Karácsony éjjelén az éjféli misét Fábrián Sándor nagyprépost úr tartotta. Ünnepe első napján pedig

Püspök úr Ő Méltósága pontifikált. Ő Méltósága tartotta a szentbeszédet is a zsufozásig megtelt ősrégi templomban beszélvén Krisztus Urunknak a szegények, betegek és a gyermekek iránt való kiváló szeretetéről. Mindkét alkalomból a papnövendékek kara énekelt alkalmas betétekkel adván elő Keeskés gyönyörű „Gloria“-ját. Délután a Vesperást szintén Ő Méltósága tartotta. Másodnapon újbol Fábrián S. nagyprépost úr celebrált, a szentbeszédet pedig Ucsnay István katonai káplán tartotta.

— **Bérmálás.** Püspök úr Ő Méltósága december hó 27-én kilenc felnőttest részesített házi kápolnájában a bérmálás szentségében. Ezek között hét neoconvertita volt. Spiritus ubi vult, spirat. Nagy események jelét látjuk ezekben.

— **Karácsonst a papnevelőben.** A papnevelő intézet karácsoni előadása pompásan sikerült. E célra díszesen átalakított nagymúzeumban szép karácsonfa állott és alatta 57 drb. különféle értékes tárgy Püspök úr Ő Méltóságának kegyességéből a növendékek és itt időző finevelő tanulók számára. Az ének, zene, felolvasás és szavaltatból összeállított műsort érdeklődéssel néztük végig. György Ilyés felolvasása a „Megtetesülés“-ről, Baka János és Molnár Ignác szavaltatai hatásosak voltak, míg Kopac Gergely egy alkalmi ódát olvasott fel XIII. Leó pápához. Elismeréssel vagyunk a zene és énekarabok sikere felett, melyeket Resch L. György karnagy úr vezetett. A műsor végén Püspök úr Ő Méltósága gyönyörű alkalmi beszédet intézett a növendékekhez. Azután nagy érdeklődés között kezdetét vette a sorsolás, mely minkezeinek juttatott valamit a kis Jézus ajándéka gyanánt. Az előadáson Ő Méltóságán kívül a káptalan és a keblbi papság volt jelen.

— **Templomszentelés Kolozson.** Lélekelmélő örömlünnepe volt a napokban Kolozs róm. kath. híveinek. — A szeretett pásthor, Ince András, Főpásztorunk kegyes engedélyével újra szentelte e század elején épült s a legutóbbi időben derekasan kijavított templomukat. Nevezett plebános magas-römi beszédben emlékezett meg Felsőes apostoli királyunkról, mint legfőbb kegyürről, a magas pénzügyi kormányról, az egyházközség főgondnokáról és mindazokról, kik az építkezés kezdeményezése és végrehajtásában jóakarólag közreműködtek. Beszéde végén ez Isten, Király és Haza iránti szeretetről szözlött s kérte hallgatóit, hogy e hármast erényt szóval és tettel gyakorolni soha se szűnjenek meg. Mi pedig, kik a szépen kijavított templomot büszkén valljuk a magunkénak, kötelességünknek tartjuk megemlékezni arról az emberről, ki fáradságot nem kímélő buzgalommal lehetővé tette azt, hogy templomunk földje a régi kopott téglák helyett szines cement-burkolatot nyert, hogy a szentély a templomhajótól dícséretesen kidolgozott vas-koriáttal elválasztott és hogy a szentély művésziesen kifestett. Ez az ember városunk derék plebánosa. Az ő érdeme továbbá az is, hogy a torony egy egészben új 10 m. magas pyramis alakú tetőzetet nyert az eddigi disztelen földi helyett. Szegények vagyunk arra, hogy mással, mint köszönettel hálálhassuk meg fáradozásait, de kérjük Isten, hogy helyettünk fizessen meg Ő. Ki előtt a jó tett soha nincs elrejtve. Adja meg a Mindenható, hogy sokáig boldog meglegezással élhessen itt köztünk abban a lakásban, mely a templommal egyidőben szintén az ő utánjárása folytán lett kibővíve, s a kor követelményeinek megfelelően kijavítva!

— **Karácsonfa ünnepe Boicán.** Ha igaz, hogy a magyar ember szegyel kevés alamizsnát adni, azért nem ad semmit; de nem áll, hogy a vegyes nemzetiségű bányász ember ne áldozna kevésből keveset. A boicai — szegény gyermekeket segélyző egyesület, — melynek mai tőkéje 478 frt. 59 kr. mondhatni fillérekből

szaporodott föl. Ez egyesület az iskolás gyermekeknek karácson első napján az iskola helyiségben ünnepélyt, de meglepő rendezett. A bányatársaság által ajándékozott szép nagy karácsonfa díszelgett a teremben és rajta meg alatta a különféle szép és hasznos ajándék. A tőke kamatai, ez alkalomra adományozott 36 frt. 70 krból és egyesek által juttatott ruhakelmékből jutott a szegény iskolásoknak sapka, csizma, ruha, kendő, taneszköz, sőt még játéktárgy is. A karácsonfa köré csoportosult a gyermekcsereg és a szép számú közönség. A gyermekek által előadott alkalmi énekek és szavalatok után az elnöklő Flébanos beszédet intézett a jelenlevők és a gyermekekhez; köszönetet mondott a jötevőknek, a gyermekeket pedig a gyermek Jézus iránti szeretetre és az ő példájának követésére buzdította. Most következett az ajándékok kiosztása, de hogy az öröm általános legyen, jutott mindenkinek valami, ha nem egyéb, úgy legalább cukorka, dió és füge.

Fogadják a kegyes szívű gyermekbarátok, az adakozók mély hálánkat.

De különös hálával kell megemlékeznünk a kegyelmes Főpásztor úrról, ki egyesületünknek védnökségét kegyesen elfogadta és az egyesület javára 25 frtot utalványozott saját magán pénztárából. Fogadja ő méltósága e helyen gyermeki hálánkat.

Az egyesület javára most utólag a bányatársulat „garasos pénztárából“ juttatott még 15 frtot; a társulatnak új indulata, mely oly sokszor nyilvánult a templom és iskola iránt, e nemes tettével új hálára kötelezett. Egyesületünket minden gyermekbarát kegyébe ajánlom. *Müller János.*

— **Karácsonest a Terézvárosban.** A kis Jézuska, mint minden évben, úgy az idén is eljött a Terézvárosba kedves ajándékaival s megörvendeztette az árvák szívét. Nemes szívű jötevők, kik között első volt árváinknak atyja, szeretett Főpásztorunk, adományaik által lehetővé tették, hogy a terézvárosi karácsonfa ez évben sokkal fényesebb és ajándékokkal megrakottabb legyen, mint az elmúlt éveken. A sz. estén, midőn felgyuladtak az óriási karácsonfa gyertyái, csillogott a sok aranyos dió, alma és ajándék rajta felesillogott a sok arva szemében is az örömköny s felhangzott lelkesült énekük: „Mennyből az angyal, lejött hozzátok.“ Azután alkalmi szavalatok következtek; majd az igazgató intézett beszédet hozzájuk, a felállított kis Betlehem elé vezetvén őket, szólván arról: mire tanítja a jászolban fekvő kis Jézuska a gyermekeket és árvákat. Végül az ajándékok kiosztása következett. Szerezzen a kis Jézuska szeretett Főpásztorunknak és többi jötevőknek angyali örömet, ha mennyit ők szereztek adományaikkal az árváknak!

— **Karácsonest Nagyszében.** A sz. ferenczrendi nővérek nagyszébeni intézetében igen kedves kis ünnepséggel ülték meg a szent estét. A gondos nővérek emlékeztessék titeket ez estét nemesak növendékeik, hanem a jelen volt válogatott közönségnek is. Kohl alkalmi darabja került színre, melynek gyönyörű részleteit a növendékek bámulatos precizitással s érzéssel adták elő. A világosság és sötétség, az erény és bűn harcra ez az emberiségben, melynek történetét két kis gyermek sorsa képviseli, kik elhagyják a szülői házat, a messze idegenbe vezetve a sötétség szellemei által, hol vesznek biztos. A sötétség szellemei már diadalt ülnék, midőn az angyalok a kis Jézus születését jelentik, ki megszabadítja az elveszetteket. A világosság nemtői ajándékokat hoznak az angyalokkal körülvevett Jézuskának, melyek legszebbike a megszabadított, ártatlan gyermekpár. A sötétség szellemei is meghozzák ajándékaikat, a

szenvedések kelyhét, ostort, töviskoronát s királynőjük a fekete keresztet. Jézus elfogadja a keresztet, mire az új királynője a halál, holtan esik össze Jézus lábainál, ki meggyőzte a halált. A négy felvonású színmű gazdag élőképében jól sikerült. A darab után a szomszéd terembe vonult a közönség s a gyermekcsereg a hatalmas és gazdag karácsonfa köré, a hol gazdagon rakott asztalokon kereste mindenki a kis Jézus ajándékát. A szegény városi növendékek, s a szegényebb benlakók meleg téli ruhát kaptak, a nagyok szövözetet, melyből maguk készítik el ruháikat, a többi édességeket s különféle csecsebecsét. 220 növendék részesült különféle ajándékban. A város előkelőbbjei s kereskedői vetekedve hozták össze az ajándékokat. Lönhart Mari ö Nagysága pedig mint az előző években, úgy az idén is, drága szövözetet küldött az intézetnek e célra. A túlboldog gyermekcsereg hangos „Isten fizessé“ vel adott kifejezést a jötevők iránti őszinte hálájának.

— **Jézus lámpája.** Isten a gyermekek által csodákat művel a lelki világban. Perraud bíbornok, a tüni püspök beszélt a következő történetet, melyet most nem régen hallott Angolországban, a hol sz. Ágoston országos hittérítésének 13 százados jubileumán volt jelen. Egy protestans atya kis fiát kezénél vezetve betért egy kath. likus templomba. A kis fiu meglátván az Oltáriszentséget rejtő oltár előtt égő öröklámpát, azt kérdezte atyjától: Apám mire való ez a lámpa? Felelet: „Mert itt van a Jézus.“ Azután egy protestans templomba mentek. A fiu itt azt kérdezte: Miért nincs itten lámpa? Felelet: „Mert itt nincs Jézus.“ Akkor mondá a gyermek: „Apám vezess engem oda, a hol ott van Jézus.“ És az ártatlan gyermeknek ez egyszerű, de sokat mondó nyilatkozat: döntött az egész család sorsa felett. Apa-anya beálltak, hogy gyermekek Jézushoz kíváncsok a kath. templomba, nekik is oda kell menni.

— **Kath. népkönyvtár Brassóban.** A brassói róm. kath. tanítótestüle tiskolájában népkönyvtárt állított föl. A könyvtárnak célja: a szülőket közvetlen érintkezésbe hozni az iskolával, minthogy iskola és család éres testvérek, kölcsönösen egymásra vannak utalva és csak együttes működés által érhetik el azon célt, melyet a kath. iskola maga elé tűzött. Hogy a rossz irányú, főleg a vallástalan könyvek oly rohamos elterjedésének határt szabjunk, hivaték kezébe oly könyveket adjunk, melyek hitéletének ápolására jótékony hatással vannak, ismeretkörét szélesítik, erkölését, szívét nemesítik. Ohajjuk, hogy a brassói tanítóknak példája ne legyen egyedüli, hanem serkentessen másokat is hasonló tetterre.

— **Wlassics miniszter a kath. autonómiairól.** Végre a kormány álláspontját is ismerjük autonómiaink tekintetében. Wlassics miniszter nyíltan is megmondta azt, hogy a kormány csakugyan memorandumot dolgozott ki, melyben az autonómiaival szemben elfoglatandó álláspontját körvonalozta és másodszor, hogy abból a kívánalomból, miszerint a hármas jog, t. i. a főpapjelölés, alapítványok és a középiskolák kezelése autonómiaira bizzásék, semmi sem lesz. Ez marad a régi állapot szerint, legfeljebb valamiféle befolyást nyerhet az autonómia ezek eligazításában. Mely mértékben, az természetesen a kongresszus működéséről fog függni. A miniszter a pénzügyi bizottságban mondott neve-

zetes beszédjének ide vonatkozó része így hangzik: „... A kormány emlékirata alapulván azt jelöli ki, hogy a kath. önkormányzati szervezeti szabályzat oly tartalommal legyen felruházva, mely a legfőbb kegyuri jogok gyakorlását a maga épességében biztosítja, a mely nem teszi szükségessé, hogy alapvető törvényeink: a főpapi kinevezések tárgyában az 1848. évi III. t.-c. 7. §-a és a középiskolákra vonatkozó 1883. évi XXX. t.-c. megváltoztattassék. Nem lehet kétség arra nézve, hogy ezen törvények változtatása a magyar közéletet sok súlyos rázkódatásnak tenné ki melyekre a magyar állam politikai életének semmi szükség nincsen és bizonyos, hogy ezen törvények változtatása nélkül is kellő életképes tartalommal bíró kath. autonomia létesíthető, mely minden rázkódtatás nélkül illeszthető be intézményeink sorába.“ Ez pedig nem lenne egyéb, mint fábul vaskarika.

— **Karácsoni ajándékok a XVII. században.** Bornemisza Anna gazdasági naplója a társadalmi élet majd minden mozzanatára foglal magában érdekes adatokat. Érdekes az a vonatkozás is, mely a kis Apaffy Mihálynak adott 1687. évi karácsoni ajándékokról szól. Három uralkodó küldött a kis fejedelmi sarjnak ajándékot: a szultán elefántesont palacskot, egy kicsi párduebort, és kis papuscákát, a francia király, XIV. Lajos kockás összerakó játékokat, mely erdőt mutat és madár tanító keztyűt. Bécsből tükrös játékok ajándékozott az udvar. Ezt úgy képzeljük, hogy az akkori időben még ritka homorú és domború üvegekből készült tükröket értik, melyek igen neveléses arcot tükröztek vissza, ha valaki belenézett.

I R O D A L O M.

* **Kádár Pali**, a kis magyar Robinson. Elbeszéli *Böngérfi János*. Ifj. Nagel Ottó. Bpest. 1898. 191. l. Ara tízve 1 frt., vánszók. 1.80. Mióta *Defoe Daniel* 1791. megírta *Robinson Crusoe* történetét, azóta minden népnél a Robinsonádoknak egész irodalma fejlődött ki. A mi ifjúsági irodalmunkra sem maradt Robinson kedves és mindig érdekes története hatás nélkül. A számtalan fordítás mellett kaptunk eredetieket is, többek közt olyat is, mint *Hevesi*: *Telky András* kalandjait. De az ifjúság Robinson falánkságának még mindig nem elég. Ez az irány ugyanis még mind nem multa idejét, s aligha fog egyhamar eltűnni az ifjúsági irodalom piacáról. A Robinson szerzője megkapja azt a díeső-seget, mely a felnőtteknél megkapott oly hosszú időn át Homeros. Ennek az általános és reudkívüli hatásnak hódol Böngérfi, midőn megírta Kádár Pali történetét. Nem nevezi magát eredeti szerzőnek, csak elbeszélőnek, illetőleg átdolgozóknak. Mint ilyen derekasn megfelelt céljának, feladatának. Mikor Robinson helyett Kádárt, a magyar fiut választotta hősenek, nyilván előtte állott a hazafias érzésnek, a nemzeti öntudatnak emelése. A török hódoltság korában elrabolt magyar fiú az élet tengerén hanyatva a magyar névnek tiszteletet és becsületet szerez. Bátorság, szorgalom, foró hazaszeretet és őszinte, belső vallásosság jellemzi őt. A legnagyobb elhagyatottság közepette is állandó jelszava: „Lám jó az Isten. Nem hagyott el engem!“ A mű valósággal a gyermeki szív és érzület alapos ismeretével küzd a vallátlanság, a könnyű, léha és dologtalan életmód, a gyors megazdagodás és kapzsóság ellen, mely bűnök már-már a serdülő gyerme-

kek lelkét is eltöltik. Ki kell emelnünk még a mű világos, folyó, jó magyarságú nyelvezetét. Ennyi ajánlás után azonban egy gúncot sem halgathatunk el. Az ifjúságot solia semmi módou fére vezetni nem szabad. Nem szabad tehát történelemellenes, vagy más tekintetben hibetelen dolgokat, mint *komolyakat* elejükbe adni. E principium ellen pedig itt-ott vét az átdogozó. Miért kell pl. már a XVI. században közönséges bajósról beszélni a raguzai kikötőben? „A magyar hajón a nemzeti színű zászló mellett ott lengett a fekete sárga színű osztrák lobogó a kétféjű sással.“ Mire való ez? Aztán minő következetlenség ez: a 2. lapon azt mondja szerző, hogy 1604-ben, mint alig 12 éves fiut rabolták el a törökök Kádárt, s mégis a 48. lapon 1610. okt. 30-án már 18 éves lesz. — Az sem helyes, hogy Kádár az elhagyott szigetén majmot löni tanit, három lövésre (a mikor még csak kezdetleges fegyverek lehettek) 10—12 ember elesik, s a vademberek fegyverét rozda emésztli. Némelyek ezeket kicsinyes megjegyzéseknek és kifogásoknak találhatják, de mi, a kik tapasztalatból tudjuk, hogy a tanuló ifjúság a benne felébredő kritikai hajlam következtében sokszor mily kicsinysegeket tennak, nem találak fölslegeseeknek kimondani. Viszont nem is tarjuk sarki bibának, hanem a könyvet legjobb meggyőződésünk szerint ajánjuk ama szülők figyelmébe, a kik gyermekeik kezébe hazafias és vallásos érzéseket kellő könyveket akarnek adni.

* **Magyar könyvtár** címen egy új vállalat indult meg *Radó Antal* szerkesztésében és *Lampel R.* kiadásában. A vállalat legtöbb célja oleső és jó könyveket szolgálatoui a magyar közönség kezébe. Régió és újabb írónak, valamint külföldi jeles írők fordításai egymásután jelennek meg. A kiadásra kerülő műveknél szem előtt tartja a szerkesztő a tanuló-ifjúság iskolai szükségleteit, a mennyiben bőven vett fel olyan munkákat is a sorozatba, melyek a tauterv szerint iskolai tárgyalás alá tartoznak. Az ilyen művek előtt rövid, de magvas ismertetés, vagy nevesebb iskolai írónktól. Az eddig beküldött öt füzetből (*Katona Bánk* bán, *Mau-passant* elbeszélései, *Berzsényi* Válogatott versei, *Coppée* A kovácsok sztrájkja *Kisfaludy*. K. A kérék) itélve úgy látjuk, hogy a szerkesztő jól megválogatta a munkákat, a kiadó pedig esinos, tiszta nyomásban állítja ki az egyes füzeteket, melyek eddig nálunk szokatlan oleső (füzetenkint 15 kréz) árért kaphatók. — Általában nyugodtan ajánljuk a vállalatot olvasóink figyelmébe és pártfogásába.

Mint a beküldött prospektusból látjuk, a kiadók *Lampel Róbert* (*Wodiaer F. és Fiai*) es. és kir. udvari könyvkereskedése Budapesten, *Andrássy-út* 21. sz. a. a vállalatra előfizetéseket is elfogadnak, még pedig egész évre (24 füzet) 3 frt 60 kr., fél évre (12 füzet) 1 frt 80 kr., negyedévre (16 füzet) 90 kr. Az előfizetőknek a füzeteket bementve küldik.

— **Purger ker. János jó hírű oltárkészítőnek** árjegyzékét mellékeljük mai számunkhoz. Dícséretére álljon a következő elismerő nyilatkozat: Érseki udvarunkba most jött az értesítés, hogy annak idejében titkári hivatalunk útján az ön híres oltárkészítő vállalatától megrendelt 4. sz. nagy oltár Rumeliába sértetlenül megérkezett s már fel is állították. A kitűző kivitelű és teljesen szép gazdagon aranyozott oltár az egyházközség osztatlan dícséretében es tetszésében részesül s épen ezért alkalom adtán szivesen ajánjuk érseki egyházmegyénk főtisztelendő papjainak figyelmébe s ezuttal áldásunkat adjuk vállalatára azon ohajjal, hogy ezminél virágzóbb legyen.

Philippopol, Mária neve napján 1897.

Mennini Robert.
philippopoli érsek.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Koródy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél pisp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.